

Per què es va construir la primera fàbrica de “panyos” a Manresa?

El context econòmic de la
Manresa de principi del segle
XIX

Jornades tècniques 200 anys dels Panyos, símbol de la revolució industrial

Museu de la Tècnica de Manresa

19 d'octubre de 2018

Lluís Virós

Per què es va construir la primera fàbrica de “panyos” a Manresa?

- **Conceptes previs: la industrialització i els “panyos”**
 - 1. El context econòmic:** de l'eclosió de l'artesania a la difusió de la industrialització al centre de Catalunya
 - 2. El context empresarial:** del taller agremiat a la societat, passant per la companyia comercial
 - 3. El context comercial:** de la “carrera de Indias” al col·lapse del mercat colonial i la reorientació al mercat espanyol
 - 4. El context tecnològic:** de la sederia artesanal a la nova draperia industrial (tecnologia i organització del treball)
 - 5. El producte:** de la seda a la llana... i, finalment el cotó. La història d'un fracàs?

Conceptes previs: la industrialització i els “panyos”

- La industrialització:
 - Fenomen de creixement autosostingut
 - Caracteritzat per la mecanització (del procés productiu i de l’energia utilitzada)
 - Que té com a resultat les economies d’escala i l’augment de la productivitat
- Els “panyos” o la nova draperia europea:
 - Tot i que el cotó sigui el producte “rei”, la llana és una de les fibres tradicionals del tèxtil europeu
 - Té un bon mercat
 - Durant el segle XVIII s’ha tecnificat fins arribar al drap fi o “paño” i a final del segle, s’ha beneficiat de les innovacions tècniques de la industrialització

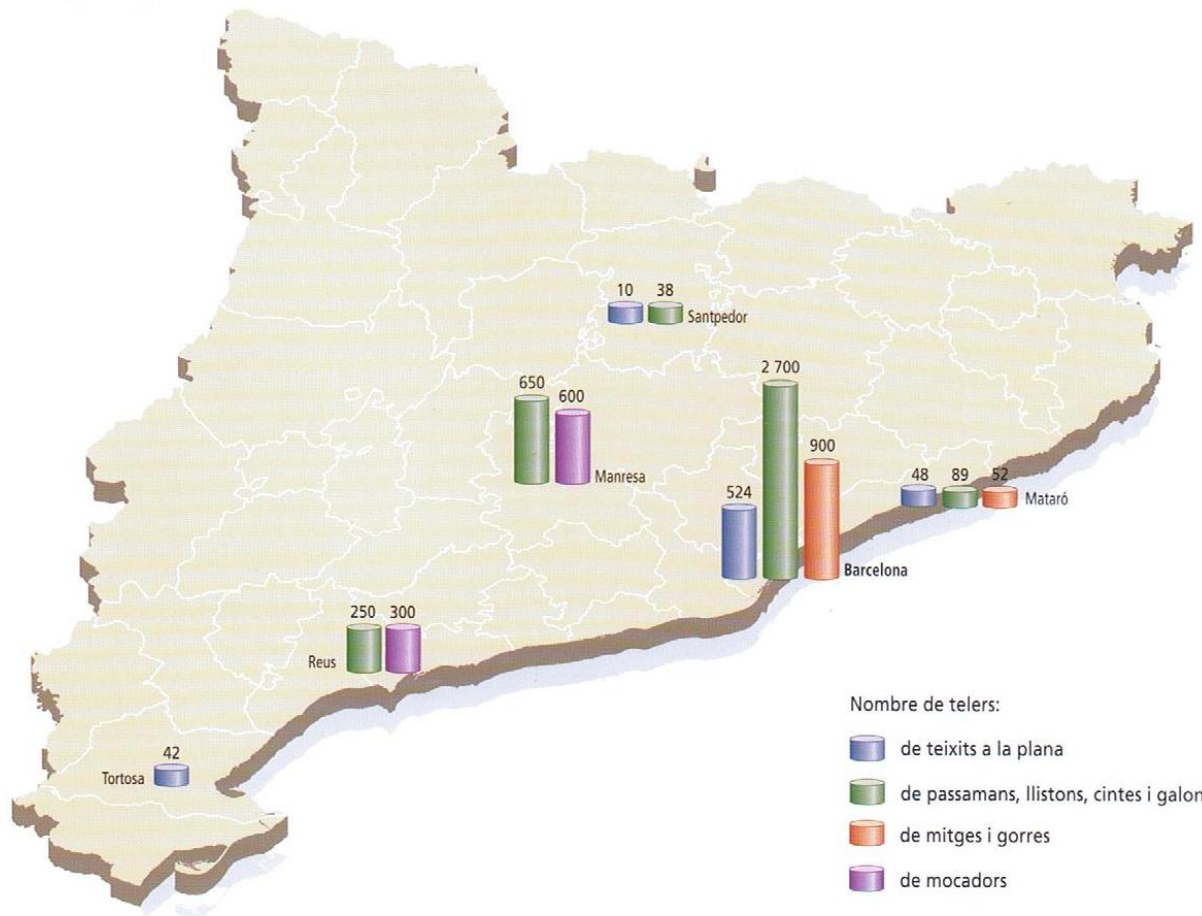
EL NOM DE “PANYOS” NO DEIXA DUBTE SOBRE LA PRODUCCIÓ DE LA FÀBRICA

1. El context econòmic:

de l'eclosió de l'artesania a la difusió de la industrialització al centre de Catalunya

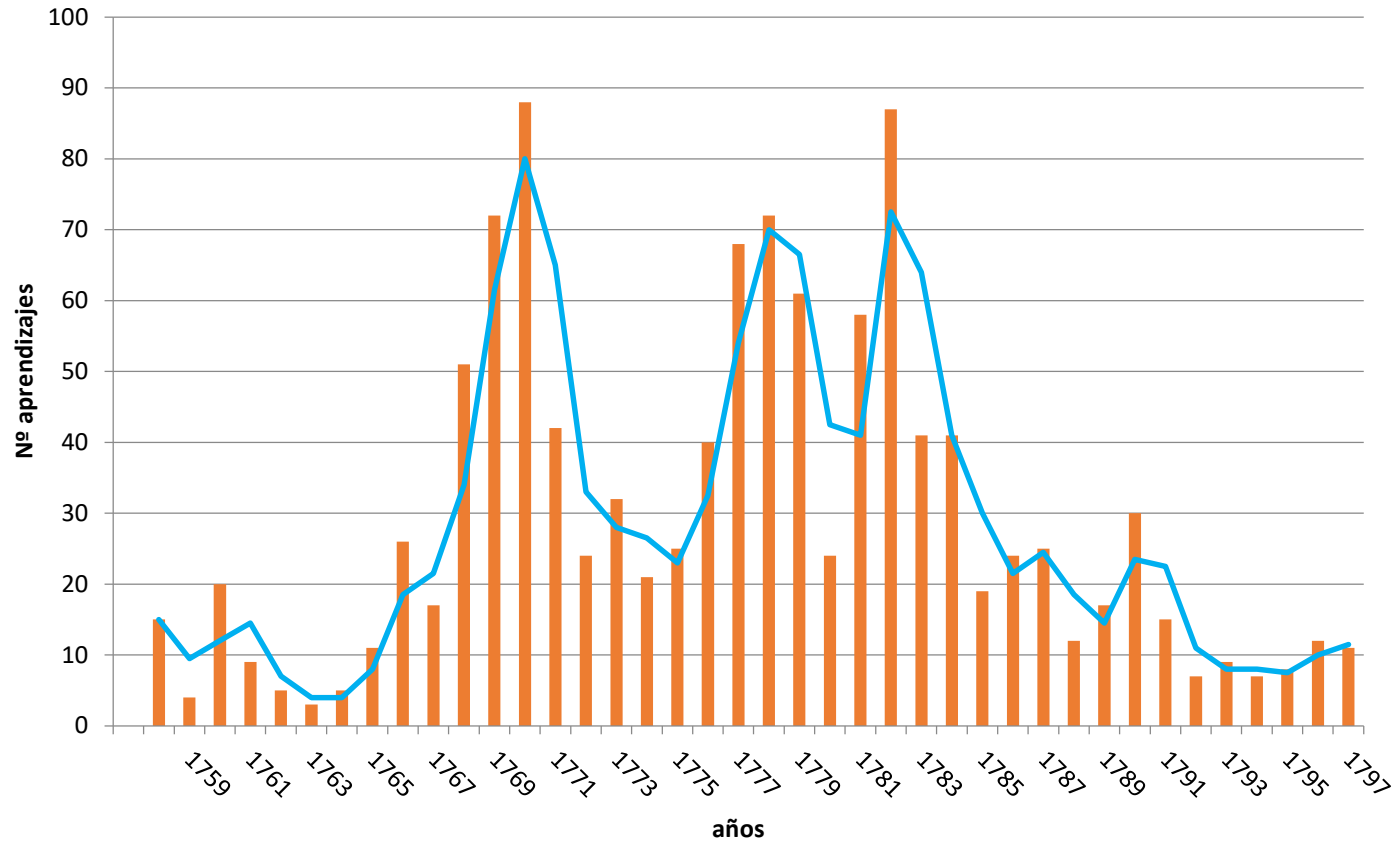
- Al llarg del segle XVIII, la seda es converteix en el gran negoci de l'artesania o sector secundari a Manresa
- Se centra en els **velers**, amb un poderós gremi que se separa dels altres seders i viu un procés de creixement inaudit al llarg del segle XVIII
- **La producció** és principalment de mocadors de seda i vels (mai vellut!), amb uns estàndards de qualitat inferiors als del gremi de Barcelona
- **El mercat** és bàsicament l'americà, sense descartar la resta d'Espanya peninsular
- al principi del segle XIX, **la industrialització** arriba a Manresa amb la colonització del torrent de sant Ignasi i de la llera del Cardener

Principals centres manufacturers de la indústria sedera (només municipis amb més de 20 telers),
darrer terç del segle XVIII

Font: *Atles de la industrialització de Catalunya, 1750-2010*, Barcelona, 2012, p. 45

Evolució dels aprenentatges a Manresa 1758-1797

Mobilitat geogràfica

- El 34,93% de los aprendices no son de la ciudad (159 individuos sobre 419):

PROCEDENCIA	DISTANCIA	TOTAL DE INDIVIDUOS	%
comarca de Bages	hasta 30 km	76	47,8
comarcas limítrofes	hasta 50 km	59	37,1
comarcas a media distancia	hasta 70 km	17	10,7
comarcas alejadas	más de 70 km	7	4,4

2. El context empresarial:

del taller agremiat a la societat, passant per la companyia comercial

- La “riquesa invisible”: el model gremial de la seda es fa a partir d’un potent conjunt de tallers que tindrien en funcionament més de 1200 telers entre els de vels i els de cintes
- El **gremi** es converteix en el sistema organitzatiu i en la garantia de qualitat d’aquest **sistema** productiu
- La comercialització es fa per mitjà de potents companyies comercials (definició), algunes especialitzades en el mercat americà, fins i tot amb una fragata, (com Pau Miralda i Cia) i altres en l’espanyol
- Al principi del segle XIX, amb les inestabilitats polítiques i bèl·liques, canvia l’orientació de les inversions cap a la indústria i la immobiliària

3. El context comercial:

de la “carrera de Indias” al col·lapse del mercat colonial i la reorientació al mercat espanyol

- Al llarg del segle XVIII, Catalunya es va integrant en la “Carrera de Indias” com a part d’un regne hispànic, en coincidència amb l’ús del port de cadis com a punt de partida i de reunió de la “flota de Indias” que surt anualment
- Al final de segle, a partir de la guerra contra la convenció francesa, es col·lapsa el comerç colonial amb diverses guerres contra França o Anglaterra, fins a 1815. Tot just després, comença la independència de l’Amèrica colonial
- Finalment, el mercat dels productes seders catalans s’orientarà cap a la resta d’Espanya i el capital dels seders o bé cap a la indústria o cap a la compra d’immobles

4. El context tecnològic:

de la sederia artesanal a la nova draperia industrial (tecnologia i organització del treball)

- Abans de la construcció de la fàbrica dels Panyos, a Manresa ja hi ha molta producció sedera, una mica de llanera i de cotonera. En tot cas, existeix un *know-how* tèxtil
- Això, i l'existència prèvia d'un capital, facilita aquesta enorme inversió en un edifici industrial hidràulic modern lligat a la nova draperia industrial d'origen anglo belga
- La nova tecnologia inclou: la introducció i us de l'energia mecànica, una maquinària totalment nova (màquines de filar, telers) i una nova organització del treball
- Això pressuposa una immigració de persones belgues per posar en funcionament la fàbrica

5. El producte:

de la seda a la llana... i, finalment el cotó. La història d'un fracàs?

- Mirat a llarg termini, la instal·lació a Manresa d'una fàbrica llanera ha estat un fracàs, però:
- És la primera gran instal·lació pròpiament industrial de Catalunya
- Es pot reconvertir fàcilment a un altre subsector quan el cotó s'imposa a la conca del Llobregat
- Acaba formant part d'una de les empreses més importants de la ciutat, almenys fins al final del segle XIX!